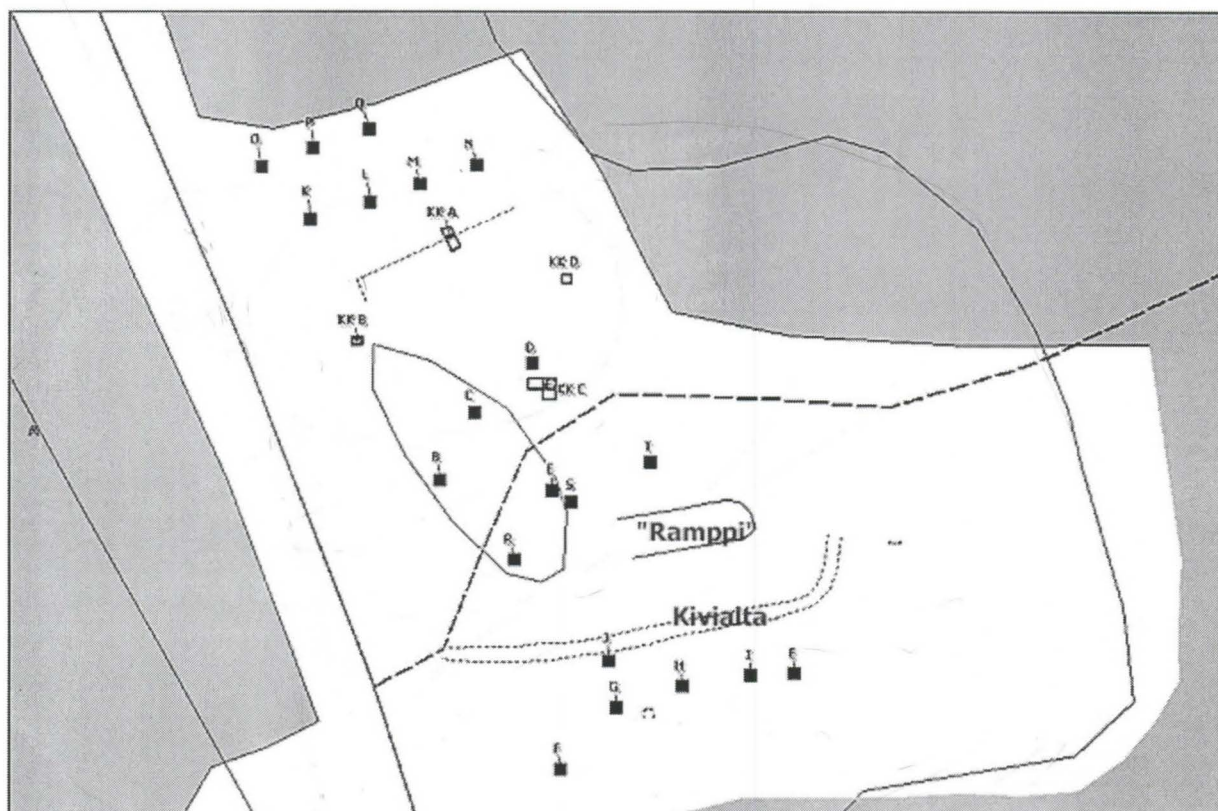

Siuntio, Pikkala, Hovgård

Erko Mikkola 2003

Koekaivaus (Koekuopat A-T)

Kohteen koordinaatit (keskellä tutkimusaluetta)
P 6667968, I 3349474, Z 5-10

Koekaivaus 2003

Hovgård, Pikkala, Siuntio

1000 00 3194

Tyyppi: asuinpaikka

Ajoitus: historiallinen aika, 1600-luku?

p: 6667968

i: 3349474

z: 10

2. lk

Toimenpiteet: dokumentointi, koekuopitus

KM

Kohde sijaitsee metsäsaarekkeella n. 450 m Pikkalanjoesta länteen ja n. 250 m tie 51:stä etelään. Pinnanmuodostukseltaan saareke on suhteellisen säännöllinen n. 100 m halkaisijaltaan oleva kumpare, jonka pohjoinen puolisko on hieman korkeampi. Se sijaitsee itään viettävällä loivalla rinteellä ja nousee muutaman metrin heti sen länsipuolitse kulkevalta N-S -suuntaiselta tieltä ja hieman yli 5 m itäisiltä pelloilta. Saarekkeen maksimikorkeus on n. 10 m merenpinnasta. Sen läpi kulkee E-W hiekkatie itäpuolisille pelloille, jotka ovat Pikkalan tilan siirtonurmipeltoja. Saarekkeen eteläpuoliskolla on mehiläistarha.

Kasvillisuudeltaan saareke on pääasiassa lehtimetsää, josta ainakin osa on istutettua. Aluskasvillisuus on niittymäistä heinää ja pensaikkoa. Paikka paikoin on peruskallio näkyvissä. Saarekkeen korkeimman kohdan eteläreunasta itään on rakennettu kivinen rakennelma, joka paikallisten mukaan on sittemmin puretun ladon ramppi. Lisäksi alueella on kaivettu useita kuoppia, tiettävästi venäläisten tekosia, ja kasailtu kiviä joka puolestaan liittyy tien raivaukseen. Maanomistaja on Thure Lindeberg, jolta saatiin suullinen lupa tutkimuksiin.

Vanhin säilynyt maininta Hovgårdista on vuodelta 1547. Jakob Teit mainitsee tilan entisenä kartanona 1550-luvun lopulla, joka tuolloin oli lampuotien viljelyksessä. Hovgårdissa on siis ollut keskiaikainen kartano, joka on viimeistään 1500-luvun alussa jätetty lampuotien viljeltäväksi.

Paikalla on käyty keväällä 2002, jolloin Merellinen perintömme -projekti (Henrik Jansson ja Erko Mikkola) tutki saarekettä ympäröivien peltojen reunat (ei mainittavia löytöjä), ja toukokuussa 2003, jolloin aluetta tutkivat Kaarlo Katiskoski (Mv/Ao, aluevalvoja), Marianna Niukkanen (Mv/Rho) ja Erko Mikkola (HY). Jälkimmäisellä kerralla saarekkeen ja tien länsipuoliselta pelloilta löytyi keramiikkaa, joka ajoittuu mahdollisesti 1500-luvulle tai myöhemmäksi. Itse saarekkeelle tehtiin muutama koepisto, joista tuli hyvin mustaa kulttuurimaata, keramiikkapala, luuta ja tiilimurskaa.

Kaivauksen tavoitteena oli selvittää kohteen luonnetta, ajoitusta ja rajausta, ja siksi perusajatuksena oli lopettaa kaivaminen heti kun vastaan tulee rakenteita tms. Tutkimuksia tehtiin 18.-19.6. ja 23.6.2003.

Saarekettä ryhdyttiin tutkimaan koekuopin (A-F) ja koepistoin (A-T) maastonmuotojen ja edellisen käynnin koepistojen perusteella. Suurimman mielenkiinnon kohteena oli saarekkeen korkein kohta, jonka pinnanmuodostus oli selvästi ihmisen toiminnan

muokkaama. Sen pohjois- ja länsireunoilla näkyi aluskasvillisuuden tallauduttua varsin selkeästi kohouman reunakynnykset.

Koekuopat

Koekuoppa A: (2 x 1 m NNW-SSE) Saarekkeen korkeimman kohdan pohjoisosassa oli WSW-ENE –suuntainen matala vallimainen ”kynnys”, jonka pohjoispuolella alkoi loivasti pohjoiseen viettävä rinne. Koekuoppa avattiin tämän vallin poikki.

- Pintakerroksen alla kiveystä, erityisesti eteläpuoliskolla
- Pohjoiskulmassa palamatonta luuta ja tiilimurskaa
- Mullan seassa hiiltä, runsaasti itänurkassa
- Ei selvästi havaittavia kerrostumia, maa varsin sekoittunutta.
- Max. syvyys 45 cm, kivikerros 15 cm pinnasta

Koekuopasta tuli esille kivirakenteen jäännökset. Selvästi oli havaittavissa noin E-W –suuntainen epäsäännöllinen, mutta kiinteä vallimainen rakenne, jonka eteläpuolella oli suhteellisen runsaasti kiviä. Kiviä oli myös vallin pohjoispuolella, mutta ne olivat selvästi alempana. Itse rakenteessa ei ollut tiiliskiviä, mutta niitä löytyi muuten runsaasti.

Koekuoppa B: (1 x 1 m) avattiin korkeimman kohdan länsipuolen ”kynnykselle” siten että kynnys jäi kuopan itäpuoliskoon. Kuopasta itään oli kuopanne jossa oli runsaasti erikokoisia kiviä; ne liittyivät saarekkeen läpi kulkevan tien raivaukseen.

- ”Kynnys” koostui sekoittuneesta savimaasta
- Maannos multaista hiekkamaata ja moreenia
- Mullan seassa tiilimurskaa
- Max. syvyys 40 cm (savikynnys), min. 20 cm (moreeni)

Kuopan itäosan savikumpu lienee peräisin itäisestä kuopanteesta. Kuopanteen ajoitus on epäselvä, mutta paikallisten mukaan se on luultavasti venäläisten peruja.

Koekuoppa C: (2 x 2 m) avattiin kumpareen keskellä olevalle tasaiselle alueelle koepisto D:n perusteella. Se oli alun perin 1 x 1 m, mutta sitä laajennettiin ensin länteen ja sitten etelään.

- Maannos niittymultaa, palanutta hiekkaa + rapautunutta kiveä
- Pintamullan seasta modernia esineistöä
- Pintamullan alta artefakteja, tiilimurskaa, palamatonta luuta, puuta
- Max. syvyys 45 cm, kivet melkein pinnasta alkaen, laotalattia 20 cm pinnasta

Koekuopasta tuli esille kivirakenteen jäännökset. Se oli NW-SE –suuntainen kivirivi jonka itäreuna oli suhteellisen selkeä. Kivirivin länsipuolisella alueella tuli heti niittymullan alta vastaan puuainesta, joka oli fragmentaarista, mutta näkyvien syiden perusteella samansuuntaista, ja kaiken lisäksi suorassa kulmassa suhteessa kiviriviin. On mahdollista, että kyseessä on laotalattian jäännökset, ja tutkimuksen luonteesta johtuen

tämän kerroksen läpi ei menty. Kivirakenteen itäpuoli koostui niittymullan alla ohuesta nokimaakerroksesta, savihiesusta ja paikka paikoin palaneesta hiekasta.

Koekuoppa D: (1 x 1 m) avattiin korkeimman kohdan itäpuolelle, lähelle kohtaa jossa peruskallio on näkyvissä.

- Maannos niittymultaa (10 cm), moreenia (10 cm) ja hiesua
- Mullan ja moreenin rajalla hieman tiilimurskaa
- Max. syvyys 25 cm

Tiilimurska lienee peräisin yhdestä paikalle hajonneesta tiiliskivistä. Kuopasta ei löytynyt muita merkkejä ihmisen toiminnasta.

Myös saarekkeen eteläpuolisko kuopitettiin kohteen laajuuden selvittämiseksi. Paikallisten mukaan alue on pahasti häiriintynyt venäläisten toiminnan myötä.

Koekuoppa E: (1 x 1 m) avattiin saarekkeen eteläosan keskivaiheille latorampista kaakkoon.

- Maannos savista ja hiekkaista niittymultaa (20 cm), ja tiivistä ja kovaa savea
- Mullassa hieman tiilimurskaa

Koekuoppa F: (1 x 1 m) avattiin saarekkeen kaakkoisnurkkaan.

- Maannos savista ja hiekkaista niittymultaa (20 cm), ja tiivistä ja kovaa savea
- Mullan seassa hieman tiilimurskaa

Kuopat eivät sinänsä kertoneet varsinaisesta häiriintyneisyydestä, mutta mullan seassa tasaisesti esiintynyt tiilimurska viittaa ehkä maansiirtotoimintaan.

Koepistot

Koepistot (A-T) tehtiin pääasiassa linjoissa maannosten ja kulttuurikerrosten selvittämiseksi ja paikallistamiseksi. Pistojen välit n. 5 m. Seuraavassa linjat pohjoisesta etelään:

O-Q: Pohjoisin koepistolinjaista, aivan saarekkeen pohjoisosassa. **O** ja **P** ruskeaa hiesua joka vaalenee pohjaa kohti (30-40 cm), seassa vähän tiiltä, hiiltä ja palanutta savea; **Q** keskiruskeaa löydötöntä hiesua 20 cm, alla kerros jossa hieman tiiltä ja hiiltä, pohjalla savi (50 cm).

K-N: Eteläisempi saarekkeen pohjoisrinteelle tehdyistä linjoista. **K** ja **L** niittymultaa (20 cm), seassa tiiltä, hiiltä ja palanutta savea, pohjalla vaalean ruskeaa hiesumaata; **M** ja **N** vaaleanruskeaa hiesua, joka vaalenee alaspäin (50 cm), tiilimurskaa lähes alas asti.

A-D: Heti tien pohjoispuolella. **A** savea; **B** ja **C** hiekkamaata; **D** (koekuoppa C:n vieressä) niittymultaa jossa tiilimurskaa.

E, R-T: Tien eteläpuolella ja latorampin länsi- ja pohjoispuolella. **E** niittymultaa (30 cm), ja punaruskeaa hiekkaa ja palanutta savea; **R** hiekansekaista ruskeaa hiesua; **S** niittymultaa (20 cm), palanutta savea / tiiltä; **T** moreenia (40 cm) ja harmaanoranssi savi.

F-J: Saarekkeen eteläosassa (vrt. koekuopat E ja F). Kaikki pistot samankaltaisia. Niittymultaa (20 cm) ja kovaa savea. Niittymullassa tiilimurskaa.

Tutkimusten valossa vaikuttaisi siltä, että saarekkeen korkeimmalla kohdalla on ollut historiallisen ajan asuinpaikka, jonka rajat ovat suhteellisen selkeät. Ajoittavat löydöt ovat uudelta ajalta, mutta muilta Uudenmaan rannikon kohteilta kertyneiden kokemusten valossa saarekkeen pohjoisosassa esiintyvä palanut savi saattaa indikoida myös keskiaikaista toimintaa. Saarekkeen eteläosa poikkeaa maannoksiltaan huomattavasti pohjois- ja keskiosista. Myöhemmät aktiviteetit, erityisesti neuvostoajan maansiirtotyöt ovat selvästi muokanneet koko saarekettä. Etenkin saarekkeen pohjoisosassa laajemmat tutkimukset olisivat tarpeen lisätietojen hankkimiseksi.

Erko Mikkola & Henrik Jansson